

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie

LWA – 4111-01-05/2013
K/13/007

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli K/13/007 – Gospodarka ściekowa gmin na obszarach nieobjętych systemem kanalizacji zbiorczej w latach 2009-2011 (kontrola sprawdzająca).

Jednostka przeprowadzająca kontrolę Najwyższa Izba Kontroli, Delegatura w Warszawie

Kontroler Paweł Krawczak, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr 84615 z dnia 30 stycznia 2013 r.
(dowód: akta kontroli str. 1-2)

Jednostka kontrolowana Urząd Gminy Dzierzgowo¹, ul. T. Kościuszki 1, 06 520 Dzierzgowo

Kierownik jednostki kontrolowanej Robert Jeliński Wójt Gminy Dzierzgowo

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie² gospodarkę ściekową Gminy Dzierzgowo z uwagi na fakt, że spośród 838 ankietowanych właścicieli nieruchomości z terenów nieobjętych systemem kanalizacji zbiorczej 257 (30,6%) nie posiadało bezodpływowych zbiorników na nieczystości ciekłe, tj. nie spełniało obowiązku określonego w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach³. W grupie ankietowanych właścicieli nieruchomości 162 posiadało przydomowe oczyszczalnie ścieków.

W 2012 r. spośród 419 właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiornik bezodpływowy, tylko siedmiu zawarło umowy na opróżnianie i transport nieczystości ciekłych z podmiotem posiadającym stosowne zezwolenie, a 36 skorzystało z tych usług. Łącznie w 2012 r. właściciele zbiorników bezodpływowych w sposób udokumentowany zagospodarowali 994 m³ nieczystości ciekłych.

NIK ocenia pozytywnie uzupełnienie ewidencji zbiorników bezodpływowych, a także kontynuowanie programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu faktycznego Najwyższa Izba Kontroli w wystąpieniu pokontrolnym z 9 listopada 2011 r. (znak: LWA-41014-17-04/2011) oceniła negatywnie działania Urzędu w zakresie gospodarki ściekami na obszarach nieobjętych systemem kanalizacji zbiorczej, z uwagi na nieudokumentowanie sposobu zagospodarowania 99,2% wytworzonych na tych obszarach nieczystości ciekłych oraz wniosła o:

1. Podjęcie skutecznych działań w celu wyegzekwowania od właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe obowiązku ich opróżniania.
2. Uzupełnienie i wykorzystywanie ewidencji zbiorników bezodpływowych, zgodnie z art. 3 ust. 3 pkt 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.
3. Przygotowanie i przedstawienie Radzie Gminy projektu uchwały określającej górne stawki opłat za opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych.

¹ Dalej: UG lub Urząd

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

³ Dz. U. z 2012 r. poz. 391 ze zm.

4. Egzekwowanie od przedsiębiorców posiadających zezwolenie na zbieranie i transport nieczystości ciekłych przestrzegania obowiązków sprawozdawczych określonych w art. 9a ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.
5. Kontynuowanie działań w celu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy.

W odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne Wójt pismem z 22 listopada 2011 r. (znak: OSR.2621.2011) poinformował, że:

1. Została powołana komisja ds. weryfikacji zbiorników na nieczystości ciekłe oraz sposobu ich opróżniania. Po skompletowaniu dokumentów zostaną podjęte kroki w celu egzekwowania od właścicieli nieruchomości obowiązku ich opróżniania.
2. Na stronie internetowej Urzędu umieszczono wzór deklaracji dla właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe lub przydomowe oczyszczalnie ścieków, w celu dokonania zgłoszeń ww. urządzeń. W II i III kwartale 2012 r. prace w terenie rozpocznie komisja, której zadaniem będzie zweryfikowanie deklaracji właścicieli nieruchomości oraz uzupełnienie ewidencji zbiorników bezodpływowych.
3. Uchwała w sprawie górnych stawek opłat za opróżnianie zbiorników bezodpływowych zostanie przedstawiona w I kwartale 2012 r.
4. Przesłano do podmiotów zajmujących się opróżnianiem i transportem nieruchomości ciekłych pisma informujące o obowiązkach sprawozdawczych.
5. Na dzień dzisiejszy zrealizowanych jest 73 przydomowe oczyszczalnie ścieków. Do 31 lipca 2012 r. powstaną łącznie 163 szt. Obecnie trwają przygotowania do złożenia wniosku o dofinansowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w związku z ukazaniem się nowego naboru na dofinansowanie w ramach PROW 2007-2013, działanie 231 Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności. Na dzień dzisiejszy chęć budowy zadeklarowało 60 osób.

(dowód: akta kontroli str. 3)

1. Sposób realizacji wniosku nr 1: Podjęcie skutecznych działań w celu wyegzekwowania od właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe obowiązku ich opróżniania.

Opis stanu faktycznego W ramach realizacji w/w wniosku Wójt Gminy Dzierzgowo wydał w dniu 13 października 2011 r. zarządzenie nr 58/2011 w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia weryfikacji w terenie ilości zbiorników na nieczystości ciekłe, przydomowych oczyszczalni ścieków, umów zawartych na odbiór nieczystości ciekłych i stałych oraz zbierania informacji o ilości i miejscach występowania azbestu na terenie Gminy Dzierzgowo. Do zadań komisji należało:

- określenie ilości nieruchomości wyposażonych w zbiorniki na nieczystości ciekłe,
- kontrola mieszkańców w zakresie posiadania umowy na odbiór odpadów komunalnych stałych oraz nieczystości płynnych,
- zebranie informacji o ilości i miejscach występowania azbestu.

(dowód: akta kontroli str. 4)

Wójt Gminy pismami (znak: OŚR.606.1.2013 i OŚR.606.2.2013) z dnia 7 stycznia 2013 r. (tj. 14 miesięcy po powołaniu komisji) skierowanymi do 30 mieszkańców poinformował, że w dniu 21 i 22 stycznia 2013 r. zostanie przeprowadzona kontrola w zakresie pozbywania się ścieków z szamba oraz korzystania z usług na odbiór odpadów komunalnych. Zwrócił się o przygotowanie książeczek opłat potwierdzających korzystanie z usług na odbiór odpadów oraz faktur za opróżnienie zbiornika na

nieczystości ciekłe. W przypadku braku możliwości uczestniczenia w kontroli adresaci pisma mieli dostarczyć te dokumenty do Urzędu Gminy do dnia 22 stycznia 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 5-6)

Przeprowadzone kontrole zostały udokumentowane protokółami. Wyniki kontroli przedstawiały się następująco:

- nie zastano 5 właścicieli nieruchomości, którzy zamieszkują sezonowo,
- potwierdzenie wywozu odpadków i nieczystości ciekłych przedstawiło 13 właścicieli nieruchomości,
- 3 nieruchomości zabudowane nie posiadały zbiorników na nieczystości ciekłe, ich właściciele znajdują się w trudnej sytuacji materialnej, są bezrobotni lub utrzymują się z zasiłków pomocy społecznej dlatego nie stać ich na wybudowanie zbiorników,
- na 3 nieruchomościach brak było zbiorników na nieczystości ciekłe, ale ich właściciele objęci są programem budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w 2013 r.,
- na 3 nieruchomościach znajdują się zbiorniki o dużej pojemności w związku z tym nie są wypełnione, właściciele tych nieruchomości zobowiązali się do przedstawienia dokumentów potwierdzających ich opróżnienie,
- odpady i nieczystości z 1 nieruchomości usuwane są wspólnie z nieruchomością sąsiadującą,
- 2 właściciele nieruchomości dostarczyło wymagane dokumenty do Urzędu Gminy.

(dowód: akta kontroli str. 7-65)

Wyliczona na podstawie sprawozdania M-06 o wodociągach, kanalizacji i wywozie nieczystości ciekłych gromadzonych w zbiornikach bezodpływowych sporządzonego przez Zakład Usług Wodnych dla potrzeb rolnictwa w Mławie za 2012 r. ilość ścieków do zagospodarowania na terenie Gminy Dzierzgowo wynosiła 105 980 m³.

(dowód: akta kontroli str. 88-95)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

1. Niewystraszający nadzór nad realizacją przez właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe obowiązku ich opróżniania⁴. Podjęte przez Gminę po kontroli w 2011 r. działania były w ocenie NIK niewystarczające, ponieważ kontrole dotyczyły 30 właścicieli nieruchomości z 419 nieruchomości, których obowiązek ten dotyczył. Ponadto podmioty prowadzące działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych wykazały, że z terenu Gminy w 2012 r. odebrały 994 m³ nieczystości ciekłych, zawarły siedem umów na opróżnianie i transport nieczystości ciekłych, a 36 właścicieli nieruchomości skorzystało z ich usług.

Wójt Gminy wyjaśnił, że: „Opóźnienie w realizacji wniosku spowodowane było dużym obciążeniem pracownika zajmującego się gospodarką odpadami, który zajmował się m.in. programem budowy przydomowych oczyszczalni ścieków oraz załatwiał sprawy z zakresu pozostałych zaleceń pokontrolnych NIK”.

(dowód: akta kontroli str. 66)

⁴ Nadzór Gminy nad obowiązkiem pozbywania się zebranych na terenie nieruchomości nieczystości ciekłych w sposób zgodny z przepisami ustawy i przepisami odrębnymi wynika z art. 5 ust 6 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

2. Sposób realizacji wniosku nr 2: Uzupełnienie i wykorzystywanie ewidencji zbiorników bezodpływowych, zgodnie z art. 3 ust. 3 pkt 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Opis stanu faktycznego W związku z zarządzeniem Wójta Gminy Dzierzgowo w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia weryfikacji w terenie ilości zbiorników na nieczystości ciekłe, przydomowych oczyszczalni ścieków, umów zawartych na odbiór nieczystości ciekłych i stałych oraz zbierania informacji o ilości i miejscach występowania azbestu na terenie Gminy, Urząd opracował i przekazał właścicielom nieruchomości ankietę dotyczącą ewidencji zbiorników bezodpływowych (szamb), przydomowych oczyszczalni ścieków oraz wyrobów zawierających azbest. W ankiecie należało wykazać, w terminie do dnia 30 marca 2011 r., dane dotyczące m.in. pojemności zbiornika bezodpływowego, technologii jego wykonania oraz nazwy firmy świadczącej usługi wywozu nieruchomości płynnych.
(dowód: akta kontroli str. 67-68)

Inspektor d.s. ochrony środowiska rolnictwa i dróg poinformował, że podczas zbierania ankiet pouczano mieszkańców o obowiązku posiadania szczelnego zbiornika na nieczystości lub przydomowej oczyszczalni ścieków, oraz przekazywania nieczystości ciekłych odpowiednim przedsiębiorcom. Informacje na temat gospodarki ściekowej przekazywano przy okazji spotkań z mieszkańcami, jak również na sesjach Rady Gminy. Wskazał ponadto, że Gmina nie dysponuje danymi dotyczącymi przyłączy wodociągowych do nieruchomości. Dane te posiada Zakład Usług Wodnych dla potrzeb rolnictwa w Mławie.
(dowód: akta kontroli str. 69)

Gmina otrzymała od właścicieli nieruchomości 838 ankiet, z których wynikało, że 162 nieruchomości było wyposażone w przydomową oczyszczalnię ścieków, a 257 nie posiadało bezodpływowych zbiorników na nieczystości ciekłe.
(dowód: akta kontroli str. 70-86)

Według sprawozdania M-06 o wodociągach, kanalizacji i wywozie nieczystości ciekłych gromadzonych w zbiornikach bezodpływowych sporządzonego przez Zakład Usług Wodnych dla potrzeb rolnictwa w Mławie za 2011 r. na terenie Gminy Dzierzgowo było ogółem 872 przyłączy wodociągowych do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkiwania, a w 2012 r. 876.
(dowód: akta kontroli str. 87-95)

Ustalone W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono
nieprawidłowości następującą nieprawidłowość:

1. Gmina w niewielkim stopniu wykorzystywała prowadzoną ewidencję zbiorników bezodpływowych do prowadzenia kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych. Kontrole w tym zakresie przeprowadzono tylko u 7,1% nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe.

Wójt Gminy wyjaśnił, że: „nadal będą prowadzone skuteczne działania w zakresie egzekwowania od właścicieli nieruchomości opróżniania zbiorników bezodpływowych w oparciu o obowiązujące przepisy. Na tą okoliczność zostały wysłane zawiadomienia o kontroli do mieszkańców wsi: Międzyzyleś, Wasiły i Krery.”
(dowód: akta kontroli str. 66)

**Ocena
częstkowa**

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonej nieprawidłowości działania kontrolowanej jednostki w badanym zakresie.

3. Sposób realizacji wniosku nr 3: Przygotowanie i przedstawienie Radzie Gminy projektu uchwały określającej górne stawki opłat za opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych.

Opis stanu faktycznego W ramach realizacji w/w wniosku został przygotowany projekt, a następnie podjęta przez Radę Gminy uchwała Nr 60/XI/2012 z dnia 19 marca 2012 r. w sprawie: ustalenia górnych stawek opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za usługi w zakresie odbierania odpadów komunalnych oraz opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. Górną stawkę opłat za usługi w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych z nieruchomości z terenu Gminy określono w wysokości 26 zł brutto za m³.

W uchwale Nr 97/XV/2012 r. z dnia 28 grudnia 2012 r. Rada Gminy określiła wymagania jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskania zezwolenia na działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych na terenie Gminy Dzierzgowo.

(dowód: akta kontroli str. 96-100)

**Ustalone
nieprawidłowości**

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

**Ocena
częstkowa**

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

4. Sposób realizacji wniosku nr 4: Egzekwowanie od przedsiębiorców posiadających zezwolenie na zbieranie i transport nieczystości ciekłych przestrzegania obowiązków sprawozdawczych określonych w art. 9a ust. 1 i ust. 2 pkt 1⁵ ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Opis stanu faktycznego Pismem z dnia 22 listopada 2011 r. Wójt Gminy zwrócił się do podmiotów prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych tj. PPHU „WIESŁAW” i PPHU „NATRANS” przypominając o obowiązku przekazywania danych wynikających z art. 9a ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. W piśmie zawarta została informacja, że w przypadku dalszego nieprzekazywania wymaganych informacji może zostać cofnięte zezwolenie na prowadzenie działalności. Pismem z 6 lutego 2013 r. Wójt ponownie zwrócił się do ww. podmiotów z informacją dotyczącą zakresu danych wymaganych w sprawozdaniach oraz o przekazanie ich za 2012 r.
(dowód: akta kontroli str. 101-104, 121-122, 128-129)

W informacjach (miesięcznych) składanych przez PPHU „WIESŁAW”, zarówno za 2011 r. i 2012 r. wykazano odbiór nieczystości ciekłych tylko z jednej nieruchomości, natomiast firma PPHU „NATRANS” przedstawiła roczne sprawozdanie, w którym wykazała, że w 2012 r. odebrała nieczystości ciekłe od 35 właścicieli nieruchomości oraz zawarła 7 umów na świadczenie usług w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 105-120, 123-127, 130-131)

⁵ Od 1 stycznia 2012 r. obowiązki sprawozdawcze reguluje art. 9o ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Ustalono, że w działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

1. Urząd Gminy nie wyegzekwował od podmiotów posiadających zezwolenie na zbieranie i transport nieczystości ciekłych czterech kwartalnych sprawozdań za 2012 r. zawierających dane określone w art. 90 ust. 3 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Wójt Gminy wyjaśnił, że: „Działające na terenie Gminy firmy nie mają zarejestrowanej działalności gospodarczej w Gminie Dzierzgowo. Działalność dyscyplinująca wobec tych podmiotów jest ograniczona, ponadto są to jedyne przedsiębiorstwa posiadające zezwolenia Wójta Gminy Dzierzgowo i prowadzące działalność i wobec tego nie możemy ograniczać ich działalności.”
(dowód: akta kontroli str.132)

**Ocena
częstkowa**

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonej nieprawidłowości działania kontrolowanej jednostki w badanym zakresie.

5. Sposób realizacji wniosku nr 5: Kontynuowanie działań celem budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy.

Opis stanu faktycznego W dniu 16 listopada 2012 r. została zawarta umowa pomiędzy Samorządem Województwa Mazowieckiego, a Gminą Dzierzgowo dotycząca realizacji programu „Poprawa gospodarki ściekowej poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ściekowych na terenie Gminy Dzierzgowo-zadanie II”. W umowie określono, że Gminie zostaje przyznana pomoc w wysokości 710,2 tys. zł, jednak nie więcej niż 75% kosztów kwalifikowanych. Efektem przyznanej pomocy ma być wybudowanie kolejnych 58 (przy istniejących już 162) przydomowych oczyszczalni ścieków.
(dowód: akta kontroli str.133-152)

Ustalono, że w działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

**Ocena
częstkowa**

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁶, wnosi o:

1. egzekwowanie od mieszkańców Gminy obowiązku dokumentowania korzystania z usług opróżniania zbiorników bezodpływowych, świadczonych przez podmioty posiadające w tym zakresie zezwolenia, zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach,
2. zintensyfikowanie działań zmierzających do wywiązywania się właścicieli nieruchomości z obowiązku wyposażenia ich w bezodpływowe zbiorniki na nieczystości ciekłe lub przydomowe oczyszczalnie ścieków,

⁶ Dz. U. z 2012 r., poz.82 ze zm.

3. egzekwowanie od podmiotów prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych obowiązku składania kwartalnych sprawozdań zawierających dane określone w art. 9o ust. 3 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 26 marca 2013 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie

Kontroler
Paweł Krawczak
doradca ekonomiczny

.....
podpis

.....
podpis